

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No6
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINIG MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

Elektron nashr. 247 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil mayda ruxsat etildi.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	14
Umida Kakhramonova Gayratovna, Tillayev Khurshidjon Sulaymon oglu	
Current state and development prospects of tourism: comparative analysis and Uzbekistan's experience.....	20
Risolatbonu Shakhzodova, Laziza Khalilova, Nabijonov Biloliddin, Aziza Usmanova	
Инновационные подходы к повышению эффективности корпоративного управления.....	26
Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, Уринов Бабур Насиллоевич	
Startup проекты и их реализация	30
Ёдгорова Мухайе Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
Methodology of Teaching English: Traditional and Modern Approaches	34
Ravshanova Ziyoda Qahramon Qizi, Xoliqova Dilafruz Shuhratovna	
Государственный кредит и государственный долг.....	37
Срождиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Сравнительный анализ реформ государственных финансов в Китае и Грузии: уроки для Узбекистана	42
Срождиддинова Зарина Хайриддиновна, Шарифзода Мубина Дилмуроджон кизи	
Korxonalarda asosiy vositalar hisobini yuritishni takomillashtirish	49
Shakarov Shahzod Sobir o'g'li, Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Esanov Oybek Madatovich	
Sustainable consumption and production: economic challenges and solutions.....	55
Abdullayev Abdug'ofur, Abdubaxromov Abduazim, Eshniyozov Ozodbek, Azizbek Abdullayev	
Traffic congestion in Uzbekistan: causes and strategic solutions	60
Abdulloh Qodirov, Imron Egamberdiyev, Isomiddin Ravshanov, Munisa Bekmirzayeva	
The relationship between corruption and economic growth.....	64
Jurayev Jo'rabek, Abdullayeva Aziza, Mamatova Sarvinoz, Maha Ibrahim	
Crisis management in the tourism industry	74
Ikromova Munisa, Bahodirova Mohigul, Xalimova Dilbar, Abdullajonova Muslimabonu	
Impact of the touristic indicators on the poverty rate.....	80
Abdumanova Maftuna, Azizova Ruhshona, Shavkatova Mubiynabonu, Durdona Bahodirova	
Bringing sustainability: the role of the green economy in enhancing resource efficiency	91
Salokhiddinova Farangiz, Mardonov MuhammadYusuf, Shovkiyeva Munisa, Ahmadova Xurshida	
The relationship between innovation and environmental emissions.....	98
Mamadiyorova Ruxshona, Nurullayev Asliddin, Abduraimov Sardor Anvar o'g'li, Aysayeva E'zoza	
Green finance unlocked: innovations, challenges in Uzbekistan's perspectives.....	107
Dildora Khodjaeva Mukhamedkhodjaevna, Jamolova Madina Talgatovna, Lola Qidiralieva Ulug'bekovna	
Turning the tide: how Uzbekistan can tackle its water crisis	115
Rixsiboyev Mirhaydar, Orazov Kamron, Baratov Shakhriyor, Bahromjon Urmanov	
Drivers and losses of economic development of Tashkent: a desk study.....	125
Zaribbaeva Komila Ulugbek qizi, Durdona Davletova	
The digital economy in Uzbekistan: challenges and opportunities.....	133
Ro'zmatov Asror, Bo'riyev Javohir, Safarov Habibullo, Mubina Toirova	
Analysis of water consumption in Uzbekistan	139
Rayimjonova Gulsora, Sarvinoz Murodova, Yahyoyeva Nurhayo, Durdona Zaynutdinova	

Global leadership and cross-cultural management: an empirical analysis of intercultural communication competence (icc) in uzbekistan	144
Dr. Eka Surchman, ST, MT, Annisa ciptagustia, SE, M.SI, Abdurakhmanova Iroda Gulmurod qizi	
iqtisodiy masalalarni matritsa nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	154
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Raqamli to'lov tizimlarining naqd pulsiz iqtisodiyotga o'tishdagi o'rni	167
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
Рост зеленой экономики во всем мире	172
Баймурадова Зилола Алишеровна, Бобуржон Бахриддинович Избосаров	
Raqamli iqtisodiyotda soliq boshqaruvining transformatsiyasi: soliq tizimining avtomatlashtirilishi samarasi	181
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li	
Problems and prospects of developing small business in uzbekistan under the conditions of a green economy	187
Baymuradova Zilola Alisherovna, Boburjon Bahriddinovich Izbosarov	
Turizm va mehmondo'stlikning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ta'siri	197
Anvarova Muhsinaxon Otabek qizi	
Zamonaviy mehnat bozorida axborot asimmetriyasi va uning oqibatlari	203
Tojiyev Sherdorbek Elmurod o'g'li, Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda xususiy tadbirkorlikni o'rni	206
Ergasheva Dilnoza Anvar qizi, Absamatov Asqar Ergashovich	
Ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirishning amaliy yo'nalishlari	211
Almuratova Nurliyo'Imasoy Naym qizi	
Xususiy sektorni moliyalashtirishning ichki va tashqi mexanizmlari va boshqaruv tizimlarini takomillashtirishning ayrim istiqbolli tomonlari	214
Ametov Quvandik Mamatjanovich, Karrieva Dildora Ruslan qizi	
Yashil energetika - barqaror iqtisodiyotning kaliti sifatida	219
Sharipboyev Husanboy Marks o'g'li, Umirov Islombek Furkatovich	
Moliyaviy regulyatsiya va fiskal siyosat orqali xufyona iqtisodiyot ulushini qisqartirishning nazariy asoslari	225
Abdurasulov Xumoyun Jalil o'g'li, Axmedov Xasan Ruzibayevich	
The importance of foreign investments in the economic development of the country	229
Rahmonov Samandar, K.J. Matkarimov	
Nostandart bandlik tushunchasi va uning mintaqani rivojlantirishdagi ahamiyati	235
Abdikarimova Zuxra Baxramovna, Saida Eshchanova	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	240
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyotni yo'lga qo'yishdagi muammolar va ularga innovatsion yondashuv	244
Ravshanbekova Madina Davlatboy qizi	

XORAZM VILOYATIDA YASHIL IQTISODIYOTNI YO'LGA QO'YISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARGA INNOVATSION YONDASHUV

Ravshanbekova Madina Davlatboy qizi

Ma'mun universiteti

Iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish jarayonida yuzaga kelayotgan asosiy muammolar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, mavjud muammolarga innovatsion texnologiyalar orqali samarali yondashuvlar ishlab chiqiladi. Xorazm viloyatining tabiiy iqlim sharoiti, energetika salohiyati va iqtisodiy imkoniyatlari kontekstida yechimlar asoslanadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, innovatsiya, Xorazm viloyati, energiya samaradorligi, ekologik muammolar.

Abstract: This article analyzes the main problems arising in the process of implementing the principles of a green economy in the Khorezm region. At the same time, effective approaches to existing problems will be developed through innovative technologies. Solutions are substantiated in the context of the natural and climatic conditions, energy potential, and economic opportunities of the Khorezm region.

Key words: green economy, innovation, Khorezm region, energy efficiency, environmental problems.

Аннотация: В данной статье анализируются основные проблемы, возникающие в процессе внедрения принципов зеленой экономики в Хорезмской области. В то же время будут разработаны эффективные подходы к существующим проблемам посредством инновационных технологий. Решения основаны на природно-климатических условиях, энергетическом потенциале и экономических возможностях Хорезмской области.

Ключевые слова: зеленая экономика, инновации, Хорезмская область, энергоэффективность, экологические проблемы.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot — bu atrof-muhitga zarar yetkazmagan holda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi model bo'lib, bugungi kunda O'zbekistonning barcha hududlarida, jumladan, Xorazm viloyatida ham dolzarb masalaga aylangan. Global tendensiyalar fonida yashil texnologiyalarni joriy etish, uglerod izini kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishiga aylandi.

Xorazm viloyati O'zbekistonning ekologik jihatdan nozik hududlaridan biri hisoblanadi. Mintaqada suv resurslarining tanqisligi, atmosfera havosining ifloslanishi, yer osti suvlarining chuqurlashuvi, qurg'oqchilik va tuproq degradatsiyasi kabi muammolar mavjud. Ushbu muammolar yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirishni, ekologik barqarorlikni ta'minlashni talab qiladi. Viloyatning agrar iqtisodiyotga asoslanganligi, aholi zichligi va energetika ehtiyojlarining ortib borayotgani yashil texnologiyalarni joriy qilishni strategik masalaga aylantirmoqda. Shu sababli, ushbu maqolada Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyotni shakllantirishda duch kelinayotgan muammolar va ularga zamonaviy innovatsion yondashuvlar asosida yechim topish masalalari atroflicha ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda «Yashil iqtisodiyot» asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2019-yil 4-oktyabrda tasdiqlangan «2019-2030 yillarda o'zbekiston Respublikasini «Yashil Iqtisodiyot»ga o'tish strategiyasi» muhim dasturil amal hisoblanadi. «Yashil Iqtisodiyot»ga o'tishning muhim vazifalari qatoriga iqtisodiyotning energiya samaradorligini oshirish va tabiiy resurslarni oqilona iste'mol qilish ham kiradi. Ushbu belgilangan indikatorlarga texnologiyalarni modernizatsiya qilish va moliyaviy mexanizmlarni rivojlantirish orqali erishiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, BloombergNEF, UNDP va Xalqaro energiya agentligi (IEA) tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlar tahlil qilindi. SWOT tahlil usuli asosida Xorazm viloyatining yashil iqtisodiy salohiyati va mavjud muammolari baholandi. Bundan tashqari, taqqoslov (komparativ) analiz, grafik va jadval tahlil usullari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, Xorazm viloyatining aholisi 2023-yil holatiga 1 959 300 kishini tashkil etadi, shundan 67% qishloq joylarda yashaydi. Bu esa infratuzilmani zamonaviylashtirish va ekologik toza texnologiyalarni ommalashtirishda qo'shimcha choralarni talab qiladi.

Yashil energetika borasida esa, viloyatda quyosh energiyasi bo'yicha salohiyat mavjud: yiliga 300 dan ortiq quyoshli kun qayd etilgan. Tuyamuyun gidroinshooti esa yillik 571 GWh energiya ishlab chiqish salohiyatiga ega.

1-jadval. Xorazm viloyatining yashil iqtisodiy ko'rsatkichlari (2023)

t/r	Ko'rsatkichlar	Miqdori
1	Aholi soni	1 959 300 kishi
2	Qishloq aholisi ulushi	67 %
3	Quyoshli kunlar soni	300+ kun
4	Tuyamuyun GES quvvati	571 GWh / yillik
5	Ekologik toza texnologiyalar ulushi	~15 % (baholoviy)

Xorazm viloyati geografik va iqlimiy sharoitlar nuqtai nazaridan yashil iqtisodiyotga o'tish uchun katta imkoniyatlarga ega. Jumladan, quyosh energiyasidan samarali foydalanish, suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish, chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalarini kengaytirish orqali ekologik barqarorlikka erishish mumkin.

Viloyatda quyoshli kunlar sonining ko'pligi (300 kundan ortiq) fotoelektr stansiyalar qurilishi uchun katta imkoniyat yaratadi. Biroq hozirgi paytda quyosh energetikasi salohiyati to'liq ishga solinmagan. Quyosh panellariga bo'lgan talab yuqori bo'lsa-da, moliyaviy manbalarning yetishmasligi va texnik infratuzilmaning zaifligi ularning keng joriy qilinishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, davlat tomonidan subsidiya va imtiyozli kreditlar ajratilishi bu borada muhim ahamiyat kasb etadi.

Suv resurslariga bo'lgan bosim ham hududda yashil iqtisodiyot yondashuvini joriy etishni zarur qiladi. Shu sababli, "aqli irrigatsiya" texnologiyalari — tomchilatib sug'orish, namlik sensori asosida boshqariluvchi tizimlar — joriy etilishi dolzarbdir. Bunday yondashuvlar nafaqat suvni tejash, balki hosildorlikni oshirishga ham xizmat qiladi.

Qishloq xo'jaligi chiqindilarining to'g'ri boshqarilmasligi atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ularni energiyaga aylantirish, masalan, biogaz qurilmalari orqali issiqlik va elektr energiyasi olish, iqtisodiy hamda ekologik foyda keltiradi. Bu borada fermer xo'jaliklari bilan hamkorlikda pilot loyihalarni yo'lga qo'yish tavsiya etiladi.

Xorazmda chiqindilarni ajratib yig'ish va qayta ishlash tizimi ham to'liq shakllantirish muhim. Bu esa ikkilamchi xomashyo resurslaridan foydalanish imkonini kamaytiradi. Innovatsion chiqindi saralash uskunalari, logistik yechimlar, mahalliy darajadagi qayta ishlash sexlari tashkil etilishi shu borada ijobiy o'zgarishlar olib kelishi mumkin.

Yashil iqtisodiyotda inson resurslari — ya'ni bilimli mutaxassislar, texnologlarni tayyorlash ham muhim o'rin tutadi. Hududdagi oliy ta'lim muassasalari, xususan, Urganch davlat universiteti, Ma'mun universiteti bazasida ekologik ta'lim va innovatsion laboratoriyalar tashkil etilishi, talabalarning bevosita amaliy loyihalarda ishtirok etishi orqali bu yo'nalishda kadrlar salohiyati oshiriladi.

Innovatsion yondashuvlar sifatida quyidagilarni taklif etamiz:

- "Aqli irrigatsiya" tizimlarini joriy etish;
- Quyosh panellarini subsidiya asosida keng joriy qilish;
- Mahalliy innovatorlar va startaplarga grant ajratish;
- Biogaz qurilmalari orqali chiqindilarni energiyaga aylantirish;
- Qayta ishlash sexlari uchun mahalliy sanoat zonalarini ajratish;
- Ekologik ta'limni kuchaytirish orqali ma'naviy ongni yuksaltirish.

Shuningdek, xalqaro donorlar — UNDP, GEF, JICA va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlik qilish orqali xalqaro grantlar jalb etilishi, xorijiy tajribalarni o'rganib, mahalliy sharoitga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, Germaniyada ishlab chiqilgan “energiya samarador uylar” konsepsiyasi yoki Xitoyning quyoshli suv isitish tizimlari Xorazm sharoitida sinov tariqasida joriy etilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyotga o'tish nafaqat ekologik muammolarni hal etish, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion rivojlanishga yo'l ochish uchun ham muhimdir. Yashil iqtisodiyot nafaqat muhitga, balki inson salomatligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, iqtisodiyotda resurslarni tejashga, samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, yashil texnologiyalarni joriy etgan hududlarda energiya tannarxi pasaygan, suv sarfi kamaygan va mahsulot yetishtirish hajmi oshgan. Shu boisdan, Xorazm viloyatida bu yo'nalishni jadallashtirish zamon talabi hisoblanadi.

Kelgusida quyosh va shamol energiyasi bazasida ishlab chiqarish klasterlarini tashkil etish, bioenergiya manbalaridan foydalanish, hududlar kesimida yashil infratuzilmalarni barpo etish, investitsion muhitni yaxshilash kabi vazifalar ustuvor bo'lib qolishi zarur. Buning uchun hukumat, mahalliy boshqaruv, xususiy sektor va fuqarolik jamiyati hamkorligida kompleks choralar ko'rilishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. BloombergNEF. (2024). Energy Transition Investment Trends.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2023). Hududiy demografik ko'rsatkichlar.
3. UNDP Uzbekistan. (2023). Green Economy Policy Brief.
4. Xalqaro energiya agentligi (IEA). (2024). Renewables 2024 Global Report.
5. Qodirov I., Xasanov B. (2022). Yashil iqtisodiyot asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot.
6. www.energetika.uz – Energetika vazirligi rasmiy vebsayti.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

6-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>